

Wie wint de jackpot uit het coronaherstelfonds? Varkensboeren, natuurorganisaties of laptops voor het onderwijs?

Posted on 8 mei 2024 by Menno Tamminga

Aan ronkende woorden geen gebrek. 'We hebben de visie, we hebben het plan en we hebben afgesproken om hier samen 806,9 miljard euro in te investeren', juicht de website van de Europese Commissie.

Het grootste deel van de bijna 807 miljard euro komt uit het zogeheten coronaherstelfonds. Het fonds is omstreden. De Europese Commissie financiert het fonds met belastingopbrengsten, maar ook met geld dat op de kapitaalmarkt is geleend. Dat schept precedents, vrezen critici. Voor je het weet gaat de Commissie voor andere 'goede Europese doelen' ook geld lenen op de kapitaalmarkt op basis van de eerste klas financiële reputatie van landen als Duitsland en Nederland. Dan worden er mede op hun kosten extra schulden gemaakt. Dat ondergraaft hun financiële statuur én hun rol als nationale staten.

Maak Europa groener en digitaler

Bovendien is de vraag: wat doen de landen met het geld? Google op de woorden Italië en coronaherstelfonds en je krijgt nieuwsberichten over (angst voor) fraude en gratis iPads. Dat soort geldsmijterij is niks voor Nederland. Toch?

Eerst een korte terugblik. Het coronaherstelfonds, officieel: de Herstel en Veerkracht Faciliteit, is in het leven geroepen tijdens de pandemie. In 2020 werd voor de zoveelste keer duidelijk dat het ene EU-land bijvoorbeeld veel verder is met zijn digitale infrastructuur en dus thuiswerken dan het andere. Daar zag de Europese Commissie opeens een nieuwe rol om 'Europa groener, digitaler en veerkrachtiger te maken'.

Het fonds keert een deel van het geld uit als subsidies en een deel als leningen. Nederland kreeg zijn zin dat er wel voorwaarden moesten worden gesteld aan de besteding van het geld. Alle deelnemers moeten een hervormingsprogramma indienen. Nederland wilde niet dat sommige landen, en onwillekeurig komt dan opnieuw de naam Italië naar voren, zonder structurele economische hervormingen toch miljarden zouden krijgen. Italië kan bijvoorbeeld aanspraak maken op een kleine 200 miljard euro.

Maar helaas. Het kabinet Rutte Vier loopt nu door zijn trage besluitvorming, de val van het kabinet en de huidige politieke impasse, zeg maar: door 'Italiaanse toestanden', achter met de uitvoering van zijn hervormingsprogramma. Nederland is zelfs zoveel achterop geraakt dat ons land het risico loopt om een soort boete te krijgen, dus minder geld uit het fonds.

Het geld stroomt al

De onderhandelingen met Brussel over het Nederlandse hervormingsprogramma leiden ondertussen de aandacht af. Want het coronageld stroomt al. Ook in Nederland.

De rijksoverheid publiceert van tijd tot tijd een keurig overzicht van de top-100 eindontvangers van de Herstel en Veerkracht Faciliteit in Nederland. Bij het lezen van de vorige week verschenen editie van het overzicht (de geldstroom tot 1 december 2023) viel ik van de ene verbazing in de andere. Misschien is Nederland

nog niet Italië, maar Europees geld uitgeven kan het kabinet.

Van rails tot natuurverbetering

Niet dat er onzinnige plannen worden gefinancierd. Nee, je ziet een scala aan maatschappelijk relevante uitgaven langskomen, al zijn er ook projecten bij die grote twijfel oproepen. De vraag is echter: waarom is er een coronaherstelfonds in het leven geroepen om deze uitgaven te financieren? Lagen de plannen voor deze uitgaven al jaren op de plank, maar hadden ze geen prioriteit, en kregen ze dus geen geld, totdat, Eureka!, corona toesloeg en Nederland dankzij het Europese coronafonds extra financiële ruimte kreeg?

De grootste eindontvanger à 93,6 miljoen euro was per 1 december 2023 staatsbedrijf ProRail dat de rails, wissels en andere spoorinfrastructuur beheert. ProRail legt met dat geld betere beveiliging op het spoor aan.

Nummer twee is de gemeente Den Haag: 70.554.737 euro, waarvan de bulk, ruim 68 miljoen euro, bestemd is voor woningbouw. Op nummer drie: Natuurmonumenten. Voor natuurverbetering krijgt men 54.672.538 euro.

Brede thema's

In deze top-3 zie je de thema's terug waarvoor landen het fonds mogen gebruiken: mobiliteit, duurzaam bouwen en natuurbeschoud. Dat zijn drie van de zes thema's, thema's die zo breed zijn, dat er altijd wel een thema past op de investeringen die een land wil doen. Nederland financiert bijvoorbeeld ook de uitbreiding van de intensive care-afdelingen van vijf ziekenhuizen (samen bijna 20 miljoen) met het coronafonds.

Doordat de uitgaven zijn gerangschikt op ontvanger, mis je in eerste instantie de samenhang tussen sommige uitgaven. Zo krijgen zes organisaties van politie en justitie samen 70 miljoen euro voor 'digitalisering van de strafrechtketen'. Anders gezegd: niet alleen Italië loopt vast in digitale zandpaadjes, Nederland evenzo.

Vijf bedrijven incasseren samen 26 miljoen euro in het kader van de 'subsidieregeling sanering varkenshouderijen' en tien organisaties en bedrijven ontvangen samen 109 miljoen voor het Quantum Delta programma dat quantumtechnologie promoot en financiert.

En hé, op de 16de plaats staat de Sivon, dat is Coöperatie Samen Innoveren/Inkopen/Ict voor Onderwijs Nederland. Sivon heeft 21.992.154 euro ontvangen voor 'laptops en tablets voor online en hybride onderwijs om leerverliezen aan te pakken en te beperken'.

Den Haag is net zo Romaans als Rome

Italië is, ook in Nederland, een gemakkelijk doelwit als het gaat om royale uitgaven van Europees geld omdat men gratis iPads beschikbaar zou stellen uit het coronafonds. Het kan best zo zijn dat de Nederlandse laptops en andere digitale leermiddelen die met het coronageld worden aangeschaft, niet gratis zijn, maar het idee is hetzelfde als in Italië.

Als het coronageld voor het oprapen ligt, is Den Haag net zo Romaans als Rome.

[Menno Tamminga](#) is economisch columnist van Wynia's Week. Eerder was hij redacteur en columnist van Het Financieele Dagblad en van NRC Handelsblad.

Wynia's Week wordt mogelijk gemaakt door de vrijwillig betaalde abonneementen van de lezers. Doet u al mee? Doneren aan Wynia's Week kan **[HIER](#)**. Hartelijk dank!